

Matjaž LUNAČEK

Evangeljska proza

Evangelist prose

»Povejte, ste se vi kdaj dokopali do Jezusa?«

»Le kako bi bilo to mogoče! To bi bilo tako, kot če bi se z nohti prigrebel do petnajstega neba rudnika živega srebra.«

»Vseeno, vredno je poskusiti.«

»Res je, a naj ne ostane samo pri besedah, razen če so krvavo zares. V takem primeru delujejo kot vrtalnik in buldožer obenem. Arthur je obvladal tako besedo.«

»Mislite Arthurja Rimbauda?«

»Njega, ja.«

Rimbaud je dvoumno vzkliknil: »Evangelij je minil!« in še enkrat ponovil: »Evangelij je minil!«

Kaj je mislil s tem? Da so se predružačili časi in je Evangelij, kot je zapisan, anahronističen ali je vzklik nostalgичen in z njim obžaluje, da ne traja več? Odgovoril je že pred tem vzklikom s tremi Evangeljskimi prozami, na novo oblikovanimi biblijskimi dogodki, ki jih je treba, če jih hočemo resnično doumeti, brati enako natančno kot Evangelije same.

Evangelij kot je, mora miniti. To je zahteva v imenu resnicoljubnosti. Potruditi se je treba, da se napiše na novo v skladu z resnico, drugače mu ne bo nihče več zaupal, mu ne bo več nihče verjel in bo zgolj v oporo propadajoči Cerkvi. Celo molitev vseh molitev je potrebno predružačiti.

Bog je (po Genezi in po evangelistu Janezu) prvi izgovorjevalec besed in poimevalec lastnega stvarstva. V besedi je luč, ki omogoča živost in z njo rast. Vodnjak žive besede je treba neprestano obnavljati, sicer luč zamre in nastane tema, v temi pa ni ne milosti ne resnice. Le redki prepoznajo nosilce milosti in resnice. Tako je bilo od vedno, čeprav se le-ti razodevajo preko ljubezni, ki noče nobenega povračila in je zato več kot očitna. Janez Krstnik je prepoznal Jezusa kot takega nosilca, ker je dolgo ostril svojo zavest in so bile njegove zaznave blizu absolutnemu. Jezusa je spoznal, ne da bi ta spregovoril eno samo besedo, torej po pogledu, drži in hoji, ki so bili čezčloveški, zato je nad njim videl Duha.

Jezus je v Kani galilejski napravil prvi čudež, kateremu je (po Janezu) sledilo še šest drugih, ki se po svoji enigmatičnosti stopnjujejo do zadnjega čudeža, ko Jezus obudi Lazarja od mrtvih. Ta zadnji čudež daleč presega ozdravljenja, katerim je danes kos moderna medicinska znanost, ki pa še ni nikogar, ki je že štiri dni ležal mrtev, obudila.

Med čudež v Kani galilejski in obuditev od mrtvih je Janez nanizal še pet drugih čudežev. Eden je v zvezi s pomnožitvijo hrane, trije odpravijo bolezen, eden pa premaga težnost, ko Jezus hodi po morju. Največ čudežev se torej nanaša na odpravo bolezni in Jezus je tu hitro delujoči zdravnik, ki obvlada različne telesne bolezni od ohromelosti do slepote in infekcijskega stanja. Če je zdravje najbolj iskana dobrina skozi tisočletja, kar se telesa tiče seveda, ni čudno, da okrog tega nastane tolikšna fascinacija.

Kar se tiče žeje in lakote, so to neprijetni občutki, ki se jih želimo v najkrajšem času znebiti in smo glede tega podobni majhnim otrokom. Post je dostopen le redko komu. V Kani galilejski so se Jezusu zasmilili svatje, ki so ostali brez vina. Kaj je bolj žalostno od tega, kot če na svatbi zmanjka pijače? Če sta post in žeja opravičena v kakšnem drugem primeru, gotovo nista dobrodošla na svatbi. Dejstvo, da je zmanjkalo pijače, pove, da je šlo za revno hišo. Je čudež, če beraču, ki nima denarja, daš kovanec? Ta teče v trgovino in si kupi še topel hlebček kruha, bolj svež, kot ga uživa bogatin.

Jezus misli, da so čudeži, ki jih dela, jasna zemeljska znamenja njegove povezave z Očetom, ker so usmerjeni v dobro. Kdor dela dobra dela, je od Boga, kdor hudobna, je od hudiča. Kmalu po prvem čudežu je Jezus v Jeruzalemu izgnal kramarje s tempeljskega dvorišča in si nakopal srd trgovcev in duhovščine. Ljudje se ne morejo spremeniti v enem dnevu, posebej še, če so do tedaj kar naprej gledali temo. Zanje si je vredno vzeti čas, veliko časa. Stalaktit in stalagmit rasteta potrpežljivo vsak s svojega konca, dokler se ne združita. Rast stalagmita je odvisna od stalaktita, ki prihaja od Zgoraj. V srečnem primeru se združita in ustvarita steber. Oba. Veliko časa je potrebno za to.

Si je Jezus vzel dovolj časa? Je računal zgolj na svoje izjemne danosti in je premalo upošteval tistega, ki mu je namenjal Besedo? Njegova trdna in nepretrgljiva vez z Očetom, s katerim sta eno, ker je on v Očetu in Oče v njem, ga oddaljuje od učencev, čeprav so izbrani in odbrani od sveta. Ko se od njih poslavlja, pove, da ga bodo zapustili in se razkropili, a on ne bo ostal sam, ker je Oče z njim. V taki zvezi sploh ni mogoče biti sam. Odnos z Očetom predstavlja Eno. Oče ni večji od sina in sin ni večji od Očeta. Med njima vlada popolna ljubezen in zvestoba. Ljubezen Očeta zagotavlja ljubezen do drugih. »Kakor Oče mene ljubi, ljubim jaz vas in kakor ljubim jaz vas, se ljubite med seboj... Po tem bodo spoznali, da ste moji učenci.« Učenci preraščajo kljub slabostim v prijatelje, katerim brez zadržka razodene vse, kar je slišal od Očeta. Tu se izkaže izredna DAREŽLJIVOST, ki jo zmore le LJUBEZEN. Kdor je tako darežljiv, doseže, da ima njegov bližnjik vse, kar ima on sam, zato lahko dela enako velike ali še večje stvari kot on sam, čeprav ni večji od njega.

Vsak absolutni zavestovalec ve, kaj je človek in kaj je v njem. Ni mu treba kot Janezu Krstniku čakati na videnje. Zavestovalec je na novo rojeni človek, ki je prost vseh vezi (detaché) in je kakor veter, ki veje, kjer hoče in se ne ve, od kod je prišel, kam gre in kaj bo storil, ker je sinonim za popolno svobodo. Na novo je rojen iz Duha. Takšen zavestovalec je sin svetlobe in se ne skriva v temi.

Jezus ni le nosilec nove vere, nove zaveze, temveč tudi nove etike, ki je orisana v nekaj maksimah. Prva maksima je izpričana ob dogodku s prešuštnico, katero pripeljejo k Jezusu, da bi ga skušali. »Kdor je brez greha naj prvi vrže kamen«, je maksima, ki postavlja na glavo vse dotedanje in prihodnje človeške izkušnje. Napotuje na spogled s samim seboj, s svojim čustvovanjem in ravnanjem. Odvrača od vsake prenačlenosti,

nasilja in prilaščanja pravice soditi drugim. Navaja k usmiljenju in razumevanju človeške nepopolnosti.

Druga maksima je prisotna na različnih mestih Evangelija in govori o tem, da je treba delati vse ob luči dneva, na svetlobi, kajti kdor ima dober namen, se ne bo skrival v temi. Tisti, ki delajo zlo, iščejo temo, da jih nihče ne vidi. Biti na luči dneva pomeni tudi soočanje s seboj v celovitosti biti, ko so tudi poprej nezavedne vsebine osebi očitne in je vsa usmerjena v ZAVESTOVANJE. V tem smislu je zavestovanje svetloba.

Tretja maksima je v svoji lepoti najbolj pretresljiva: »Ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil.« Ta maksima, če bi ji bilo mogoče slediti, bi na najlepši način urejala človeške odnose in napravila raj že na zemlji. To je postalo jasno Zosimovemu bratu Markelu iz romana *Bratje Karamazovi* in je za celo življenje zaznamovalo Zosima. Hudine, ki prežemajo ta roman, govorijo o tem, kako težko se je te maksime držati, saj zahteva velikansko ozavedanje in sposobnost SOČUTJA.

Jezus da o sebi številne izjave, ki jih podkrepi s pričevanjem dveh oseb: sebe in svojega Očeta. Pred njim zanj pričuje Janez Krstnik, ki ga imenuje jagnje božje. On je po samoizpovedi: dobri pastir, vstajenje in življenje, luč sveta, kruh življenja, živi kruh, živa voda, nekdo, ki je premagal svet in ni od tega sveta, je kralj. »Kralj sem«, reče Pilatu. Samopoiменуje in samooklicuje se tako kot Arthur Rimbaud, le da si je slednji pripisal poleg božanskih atributov tudi zelo negativne. Izgleda, da je samooklicevanje značilnost genijev. Ko začne Jezus v Evangeliju (po Janezu) govoriti o sebi, svojih besed z ničemer ne utemelji. Zahteva vero vase na podlagi tega, kar ljudje lahko vidijo. Za množice so najbolj očitni čudeži, ker izpolnijo nekaj dolgo pričakovanega, kot je na primer ozdravitev. A Jezus pravi: »Blagor onim, ki čudeža niso videli in so verovali vame.« Na kakšni podlagi torej?

P. P. Pasolini je v svojem filmu *Evangelo secondo Mateo* pokazal prvo srečanje Zebedejevih bratov Janeza in Jakoba z Jezusom. Dovolj je bilo, da sta ga videla in sta mu sledila. Tudi onadva sta bila izjemna, sicer ju Jezus ne bi povabil s seboj s preprosto besedo: »Hodita za menoj.« Popustila sta ribiško mrežo in šla za njim, ne da bi se obračala nazaj. Za takšno radikalno dejanje jima ni bil potreben glas iz nebes kot Janezu Krstniku. Ozaveščena in presvetljena oseba je v območju posebne lepote, ki se kaže na vsakem koraku, a to zmorejo videti le nekateri, ki jih Jezus kasneje imenuje prijatelje, drugim ostane to prikrito in hočejo jasna znamenja, pa še ta hudobnim ne zadoščajo oziroma jih sprevačajo v njihova lastna nasprotja.

V Evangeliju nas pričaka tudi nekaj presenečujočega, namreč Jezusova zahteva po veri. To je v neskladju z njegovo sočutno in milo naravo. Rečeno je, da kdor ne veruje vanj, je že v obsodbi, čeprav na drugem mestu pove, da nikogar ne sodi in da ne bo nikogar zavrnil (pogoj: ki bo prišel k njemu in veroval vanj). Le preko njega je mogoče priti do Očeta, ker niti učenci ne morejo priti tja, kamor gre on. Tja ne morejo priti, ker so še vedno delno od tega sveta, čeprav od njega odbrani. Petru reče, da bo lahko prišel, a šele kasneje. Te besede (tolažilne?) reče le njemu. Ni jih deležen niti ljubljeni Janez. V Evangeliju sta trdno razločena dva svetova, človeški in božji, tuzemsko kraljestvo in drugo kraljestvo, ki ni od tega sveta. V tem zadnjem je Jezus kralj. Pripada mu oblast grehe odpuštili ali pridržati, kar prenese ob slovesu na svoje učence.

Klimaks evangelija po Janezu je njegov osemnajsti razdelek, v katerem se Jezus obrača na svojega Očeta in na svoje učence. Začne se s tem, da Jezus povzdigne oči k nebu in prošensko nagovori Očeta. Verižno poveže Očeta, sebe in svoje učence. Govori o slavi, ki jo je imel pri Očetu, preden je bil svet, torej je soustvarjalec sveta. Oče ga je ljubil že pred nastankom sveta, se pravi pred vsemi časi. V tej Jezusovi prošnji se namnoži beseda eno. Eno je Jezus z Očetom, prosi pa, da bi bili tudi učenci eno z njima po poti: kot si ti v meni, sem jaz v njih. Torej so eno tudi z Očetom in ga na ta način poznajo, zato tudi lahko pričajo tako o sinu kot Očetu. Ta formula se na različne načine ponovi in s tem utrjuje. Je kot nekakšen refren. Tu ne gre za obsesivno ponavljanje kot v nekaterih drugih razdelkih, temveč gre za poglede z različnih kotov, da nastane kar najbolj celovita podoba poročila. Jezusu se je to popolnoma posrečilo, kako bi sicer mogel Janez na videz tako komplicirano formulo do potankosti zapisati. Če bi Jezus ne izrekel drugega kot ta monolog, bi zadostovalo, četudi ne bi bilo nobenih čudežev. Gre za direktni govor, ki poveže Boga, človeka in občestvo na absoluten način.
